

TARJONNAN ORGANISOINTI INKLUSIIVISEN OPETUKSEN TUEKSI

KATSAUS LINJAUKSIIN

Linjausten sisältö

Kaikissa maissa tunnustetaan yhä yleisemmin, ja jota käsitystä [Yhdistyneiden kansakuntien vammaisten henkilöiden oikeudet määrittävän YK:n yleissopimuksen](#) artikla 24 tukee, että inklusiivinen opetus tarjoaa parhaat oppimismahdollisuudet vammaisille oppijoille.

[Euroopan unionin \(EU\) perusoikeuskirjan](#) artikla 26 on ohjenuorana vammaisten lasten täydellistä osallistamista koskevalle EU:n lainsäädännölle ja poliittisille linjauksille. Tämä on otettu huomioon myös [Euroopan vuosien 2010–2020 vammaisstrategiassa](#), joka tukee lasten osallistumista yleiseen kouluopetukseen. Lisäksi se sitoo EU:ta auttamaan [Koulutus 2020 -ohjelman](#) kautta jäsenvaltioitaan poistamaan vammaisten henkilöiden tieltä yleiseen koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyviä lainsäädännöllisiä ja organisatorisia esteitä ja takaamaan heille inklusiivisen opetuksen ja henkilökohtaistetun ohjauksen kaikilla koulutustasoilla.

Lähestymistapoja inklusiivisen opetuksen käytäntöön soveltamiseen on kuitenkin erilaisia, ja Tarjonnan organisointi- hankkeella maille pyritään tarjoamaan konkreettisilla esimerkeillä apua siirtymisessä kohti oikeuksiin perustuvan lähestymistavan omaksumista. Tämä edellyttää muutosta lähestymistavassa yksilötason tuen (usein lääketieteelliseen diagnoosiin perustuen) järjestetystä tarjonnasta siihen, kuinka järjestelmät organisoidaan tukemaan yleisiä kouluja kohtaamaan kaikkien oppijoiden tarpeet ja takaamaan heidän oikeutensa. Vallitsevassa asenneilmastossa tarvitaan myös kustannustehokkaita tapoja hallita resursseja, laadusta kuitenkin tinkimättä.

Hankkeen tulokset

Euroopan erityisopetuksen kehittämiskeskuksen jäsenmaat panivat alulle kolmevuotisen Tarjonnan organisointi- hankkeen seuraavan keskeisen kysymyksen tarkastelemiseksi: kuinka tarjonnan järjestelmät yleisten koulujen sektorilla on organisoitu kohtaamaan inklusiivisessa oppimisympäristössä YK:n yleissopimuksessa (UNCRPD) vammaisiksi määriteltyjen oppijoiden tarpeet?



Hankkeen kirjoituspöytätyöskirjään, kohdekäytien ja seminaarien perusteella voitiin todeta seuraavien seikkojen olevan tarpeelliset inklusiivisen käytännön kehittämiseksi ja tehokkaan tuen järjestämiseksi:

- Inklusiivisen opetuksen käsitteiden selkeys.
- Lainsäädäntö ja politiikka, jotka tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeudet määrittävän YK:n yleissopimuksen (UNCRPD) ja [YK:n lapsen oikeuksien julistuksen](#) (UNCRC) välisen synergian vammaisten lasten oikeuksien priorisoinnissa ja johdonmukaisen politiikan ja käytänteiden varmistamisessa kaikilla järjestelmän tasoilla.
- Järjestelmä, joka painottaa koulutusjärjestelmän ”osallistamisvalmiuden” kehittämistä kokonaisuudessaan ja kannustaa kestäviin yhteyksiin, yhteistyöhön ja tukeen kaikilla tasoilla ja tasojen välillä (esim. kansallisten ja paikallisten poliittisten päätöksentekijöiden, opetustoimen- ja koulunjohtajien, opettajien, alan muiden ammattilaisten, oppijoiden ja perheiden välillä).
- Inklusiivinen vastuunkanto, johon kaikki osallistuvat, oppijat mukaan luettuina, ja joka antaa informaatiota poliittiseen päätöksentekoon kaikkien oppijoiden täysipainoisen osallistumisen ja tulosten saavuttamisen, erityisesti alisuoriutumiseen alttiiden, varmistamiseksi.
- Vahva, jaettu johtajuus muutoksen tehokkaaseen hallintaan.
- Inklusiivista opetusta koskeva opettajankoulutus ja jatkuva ammatillinen kehittäminen, joilla taataan opettajien myönteelliset asenteet ja vastuunkanto kaikista oppijoista.
- Asiantuntijajärjestelmä, jolla on selkeä rooli resurssikeskuksena yleisten koulujen valmiuksien lisäämiseksi ja tarjonnan laadun sekä hyvin koulutettujen ammattilaisten vammaisille oppijoille antaman tuen varmistamiseksi.
- Kouluorganisaatio, opetuksessa sovellettavat lähestymistavat, opetussuunnitelma ja arviointi, jotka takaavat kaikille tasa-arvoiset oppimismahdollisuudet.
- Resurssien tehokas käyttö kollegiaalisuuden ja yhteistyön kautta, mieluummin jatkuvalla joustavalla tuella kuin erityisryhmille kohdennetulla rahoituksella.

Näistä ollaan laajalti yhtä mieltä tutkimuskirjallisuudessa ja kehittämiskeskusten tämänhetkessä työssä, kuten esim. [Inklusiivisen koulutuksen laadun edistämisen pääperiaatteet](#) (2011), ja myös Tarjonnan organisointi -hankkeen toiminnat.



Suosituks

Seuraavat projektin keskeisiin tuloksiin perustuvat suositukset on kohdistettu linjauksista päättävälle, ja niiden tarkoituksena on parantaa kaikkien oppijoiden tukijärjestelmiä, erityisesti yleisissä kouluissa opiskelevien vammaisten

Lapsen oikeudet ja osallistuminen

Linjauksista päättävien tulee:

- Tarkistaa, että kansallinen lainsäädäntö ja koulutuspolitiikka ovat johdonmukaiset sekä YK:n lapsen oikeuksien julistuksen (UNCRC) että YK:n vammaisten henkilöiden oikeudet määrittävän yleissopimuksen (UNCPRD) periaatteiden kanssa, tukevat niitä aktiivisesti ja puolustavat kaikkien oppijoiden oikeutta osallistua täysipainoisesti koulunkäyntiin oman paikallisen ei-vammaisista koostuvan vertaisryhmänsä kanssa. Tähän sisältyy erityisesti:
 - oikeus koulutukseen ja inklusioon;
 - syrjimättömyys vammaisuuden perusteella;
 - lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä;
 - mahdollisuus saada apua.

Käsitteellinen selkeys ja johdonmukaisuus

Linjauksista päättävien tulee:

- Selkeyttää inklusion käsite järjestelmän tasoilla ja niiden välillä agendana, joka tarjoaa lisää laatua ja tasa-arvoa kaikille oppijoille käsittelemällä alisuoriutumista kaikissa sille alttiina olevissa ryhmissä, vammaiset lapset mukaan lukien. Koulutuslinjauksista päättävien on otettava vastuu **kaikista** oppijoista.
- Tarkastella järjestelmätasojen välisiä yhteyksiä (ts. kansallisten/paikallisten politiikasta päättävien, paikallisten opetustoimen-/koulunjohtajien, opettajien, alan muiden ammattilaisten sekä oppijoiden ja heidän perheidensä välillä) ja parantaa niitä ministeriöiden ja paikallisten tukipalveluja tarjoavien välisen yhteistyön ja johdonmukaisen kumppanuuden kautta. Tällainen toiminta laajentaa perspektiivejä, lisää keskinäistä ymmärrystä ja rakentaa koko opetusjärjestelmän ”osallistamisvalmiutta”.
- Tarjota kouluille kannustimia ottaa kaikki oppijat paikallisyhteisöstä ja varmistaa, että arviointimetodit, tarkastukset ja muut vastuuvollisuuteen liittyvät toimenpiteet tukevat inklusiivisia käytänteitä ja kaikki oppijat saavan tiedon tarjontaa koskevista lisäparannuksista.



Tuen jatkumo

Linjauksista päättävien tulee:

- Kehittää ”tuen jatkumoa” opettajille, tukea henkilöstöä ja erityisesti koulujen johtajia tutkimuksen, verkostoitumisen ja yliopistoihin sekä opettajille peruskoulutusta antaviin laitoksiin solmittujen yhteyksien avulla, jotta kaikille ryhmille voidaan tarjota kehitysmahdollisuuksia elinikäisinä oppijoina.
- Kehittää erityiskoulujen roolia resurssina, joka lisää yleisten koulujen valmiuksia ja parantaa oppijoille suunnattua tukea. Resurssikeskusten henkilöstön erityistietämyksen ja -osaamisen ylläpitämiseen ja edelleenkehittämiseen on tarvetta, jotta he voivat tukea koulujen henkilöstöä (esim. neuvonnalla ja yhteistyöllä), sekä myös tarjota asiantuntijaverkoston, joka parantaa oppijoille, kuten esim. lievemmin vammautuneille, annettavaa tukea.
- Kehittää helpommin saavutettava opetussuunnitelma ja arviointikehykset ja tukea joustavampaa pedagogiikkaa, kouluorganisaatiota ja voimavarojen kohdentamista, jotta koulut voivat mieluummin kehittää innovatiivisesti oppijoille annettavan tuen jatkumoa kuin liittää heidät nykyiseen järjestelmään.

Lisätietoa saa Tarjonnan organisointi inklusiivisen opetuksen tueksi -hankkeen verkkosivustosta: <http://www.european-agency.org/agency-projects/organisation-of-provision>



<http://www.european-agency.org/disclaimer>